

KAKO IZAĆI NA KRAJ SA TEŠKOĆAMA U PONAŠANJU DETETA OMETENOG U RAZVOJU

Mr Jadranka Novak

Asocijacija za promovisanje inkluzije Srbije

Berograd, 2010

KRITERIJUMI ZA POREMEĆAJ PONAŠANJA

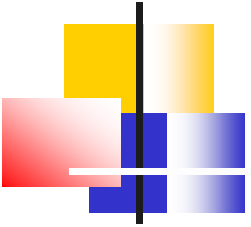
- opasno je za dete/okolinu
- neusklađeno je sa socijalno poželjnim ponašanjem/stigma
- predstavlja prepreku procesu razvoja

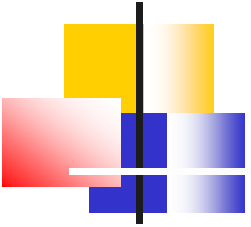
NEUOBIČAJNI NAČINI

kojim dete ispoljava svoje potrebe

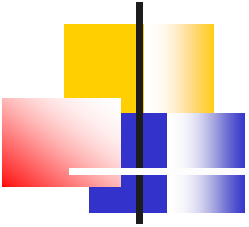
- teškoće zaspivanja, poremećeni ritmovi spavanja
- problemi u ishrani:
 - odbijanje ili
 - preterano unošenje hrane,
 - povraćanje
- napadi besa:
 - vrištanje,
 - bacanje,
 - rušenje,
 - nasrtanje,
 - šutiranje,
 - razbijanje

- samopovređivanje
 - ujedanje,
 - udaranje glavom,
 - grickanje noktiju,
 - grebanje kože do krvi,
 - čupkanje kose,
 - "gnječenje očiju"
- demonstrativno mokrenje i pražnjenje

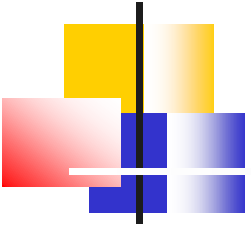
- osamljivanje:
 - bežanje iz određenog prostora ili situacije,
 - potreba za izolacijom,
 - uvlačenje u ćošak,
 - ravnodušnost za okolna događanja
- prisilno ponašanje,
 - repetitivno,
 - prerasta u rituale,
 - potreba da se predmeti poređaju,
 - na određeni način, ili mesto
 - da se uvek ide istim putem

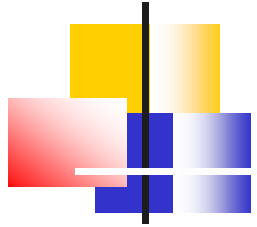
- stereotipno ponašanje
 - zauzimanje određenih pozicija
 - klaćenje
 - škrgutanje zubima
 - sisanje jezika
- izazivačko, provokativno ponašanje
 - namerno, uporno ponavljanje nepoželjnog ponašanja (paljenje-gašenje TV-a, čupanje cveća i sl.)

"OKIDAČI" PROBLEMSKOG PONAŠANJA

- senzorna deprivacija - lišavanje deteta neophodnih senzornih podsticaja
- preplavljanje dražima neadekvatnog intenziteta i modalnosti
- separacije, nagle i bez pripreme od osobe koje su izvor sigurnosti
- promene okruženja bez predhodne pripreme i najave

-
- loše zdravstveno stanje, nemoć lokalizacije izvora boli i lošeg osećanja
 - neprimereno kažnjavanje: vika, pretnje, batine, izolacija, lišavanje
 - doživljaj zapostavljenosti: neprimećenosti, nepoštovanja, pomenosti iz "centra" pažnje
 - neprimereni zahtevi: preambiciozni ili premalipasivizirajući

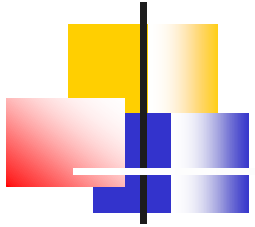

MOGUĆE INTERVENCIJE

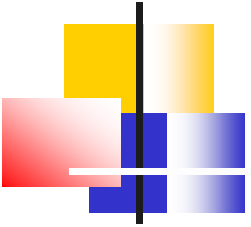

POŽELJNO JE ...

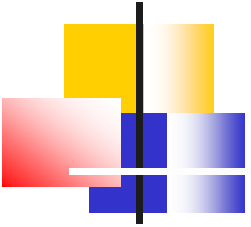
- zapazite i pohvalite ,nagradite svako dobro ponašanje
 - time učite dete samodisciplini
- ne reagujte,ignorišite nepoželjno ponašanje deteta dok god ne ugrožava druge
 - lišite ga "publike"
- pažljivo slušajte dete, dajte mu priliku da izrazi svoja osećanja
 - PP uvek nosi poruku

-
- reagujte na prve znake nepoželjnog ponašanja:
 - preusmerite ga
 - "umesto što jurcas hajde da šutiramo loptu"
 - promenite mu prostor-okruženje, šireći ga ili ograničavajući
 - ponudite mu novu aktivnost, nov redosled, nova pravila
 - predupredite agresiju
 - zagrlite ga, pomazite pre no što vas ogrebe
 - osvestite mu osećanja i potrebe:
 - ljut si i besan jer ti ne ide, hajde da probamo zajedno!

- neka vaše poruke-zahtevi ili zabrane budu
 - jasni, kratki i dosledni
 - iskazani primerenim glasom, telesnim stavom, mimikom
- obrazložite svoje odluke
 - "požuri ,inače ne stižemo na rucak"
- budite realni u očekivanjima –primerite ih uzrastu i moćima deteta
- **POMOZITE MU,OHRABRITE GA da savlada problem**
 - Ponovljeni neuspesi generišu motivacioni deficit

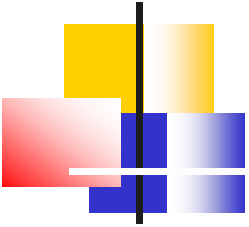

-
- dajte primer detetu svojim ponašanjem
 - ne vičite, ne psujte, ne pretite
 - smirenim glasom, JA govorom, govorite mu o svojim osećanjima
 - recite da vam je žao, kada pogrešite. Učite ga da se i samo izvini.
 - izbegnite sve izazovne situacije
 - ne nudkajte ga hranom-ako je već debeo
 - ne stavljajte mu na dohvat ono sto ne želite da dira.

NIJE POŽELJNO ...

- Ne ismejavajte decu!
- Ne govorite im da su loša, glupa, lenja i trapava!
 - Time trajno uništavate njihovo samopouzdanje
- Ne oslanjajte se na podmićivanje!
 - “Daću ti AKO...”, Vodiću te...AKO...”
 - Dete postaje sve zahtevnije bez prilike da se uči samodisciplini

-
- Ne poredite dete sa drugom decom!
 - Dete ima pravo na svoju osobenost
 - Ne disciplinujte dete bez objašnjenja
 - Umesto NEMOJ, NE SMEŠ, SRAM TE BILO!
 - kažite mu KAKO treba uraditi i ZAŠTO je to dobro!
 - Ponekad popustite, promenite svoja gledišta, napravite kompromis
 - Ako ti je toliko stalo, nosi tu pocepanu majicu!

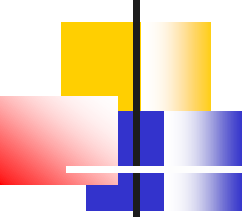
KADA NEĆE DA SLUŠA ...

- uravnite se u visini deteta
- gledajte ga pravo u oči i držite nežno za ramena
- delujte ozbiljno i smireno
- govorite jasnim glasom
- saslušajte njegovo gledište
- pružite mu mogućnost izbora
- dajte mu vremena
- pohvalite saradnju

AKO NASTAVI SA

PROBLEMATIČNIM PONAŠANJEM ...

- uvedite dnevnik za određeni period. Beležite:
 - **POVOD** (što je prethodilo neprihvatljivom ponašanju)
 - **PONAŠANJE** (tačan opis detinjeg ponašanja)
 - **POSLEDICE**(kako su reagovali pojedinci u okruženju)
 - **PORUKA** (kakav je smisao, poruka dečjeg ponašanja)
- **ZAPAMTITE: ako zelite nešto da promenite-morate nešto promeniti!**

MODEL 4P

rešavanja problematičnog ponašanja

Vreme	Povod	Ponašanje	Posledica	Poruka

KADA NIŠTA NE USPEVA

i shvatite da će sve završiti
batinama i šamarima...

- skrenite ruku ka stolu ili sopstvenom kolenu ili udarite dlanom o dlan
- ostavite dete samo par minuta dok se ne smirite
- pre no što krenete da "delite pravdu", prizovite u sećanje lično iskustvo bola koje nosi fizičko kažnjavanje
- **NE ZABORAVITE: šamari mogu ostaviti trajne posledice:**
- plašljivost , nesigurnost, inatluk, agresivnost

NA KRAJU...

- **Dete ima pravo da bude drugačije-osobeno, samosvojno**
- Rešavati PP kod deteta ometenog u razvoju **moгуće je samo zajednički**
 - Terapeut pravi savez sa svima koji predstavljaju dečje okruženje.
- Za uspešnu intervenciju **potrebno je makar onoliko vremena koliko je trebalo da se problem uspostavi**